

**Державна установа
«Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»**

**Оцінка та реалізація виробничого потенціалу сільських територій
на основі застосування відомостей
Державного земельного кадастру
(аналітична записка)**

Львів 2015

Аналітичну записку підготували:***Залуцький Іван Романович, доцент, к.е.н.,***

старший науковий співробітник відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»;

Притула Христина Мирославівна, с.н.с., к.е.н.,

в. о. завідувача сектору проблем транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України».

Документ присвячений висвітленню питань формування теоретичних засад виокремлення, ідентифікації та структуризації виробничого потенціалу сільської території на основі багатофункціональності земель за їх цільовим призначенням. У ньому розкрито особливості становлення на європейських засадах сучасної системи Державного земельного кадастру як офіційної інформаційної бази, в якій багатофункціональність конкретної сільської території відображається структурою категорій земель та угідь відповідно до локалізованої в межах адміністративно-територіального утворення економічної діяльності.

На основі застосування відомостей Державного земельного кадастру розроблено та апробовано алгоритм оцінювання виробничого потенціалу сільської території у сфері сільськогосподарської діяльності та порівняльної оцінки ефективності його використання в розрізі регіонів держави. Виявлено, що явними лідерами за рівнем використання виробничого потенціалу у сфері сільськогосподарської діяльності є області, які мають найнижчі його обсяги: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька та Тернопільська області.

Запропонований алгоритм оцінки виробничого потенціалу сільських територій забезпечує отримання результатів, що можуть застосовуватися для проведення моніторингу та прогнозування змін під впливом господарської діяльності; розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо здійснення більш раціонального поточного і перспективного використання соціально-економічного потенціалу сільських територій; створення умов для повноцінної життєдіяльності сільського населення у екологічно збалансованому природному середовищі; оперативного задоволення інформаційних потреб центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що підвищуватиме їх адміністративну спроможність щодо сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій відповідно до положень Угоди про асоціацію з ЄС.

Зміст

ВСТУП.....	4
ОЦІНКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ.....	6
ВИСНОВКИ	14
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	15

ВСТУП

Формування та реалізація системної національної політики динамічного збалансованого розвитку сільських територій в умовах реалізації Угоди про асоціацію з ЄС, наближення до європейських стандартів економічного та соціального благополуччя сільського населення потребує мобілізації внутрішніх ресурсів кожної локальної сільської території.

З часу проголошення незалежності України безсистемне генерування множинності пріоритетів розвитку сільських територій супроводжувалось систематичним самоусуненням держави від їх реалізації; послідовною мінімізацією інституційної спроможності територіальних громад, як основного суб'єкта розвитку сільської території; лібералізацією участі суб'єктів сільськогосподарської діяльності у соціальному розвитку сільських територій, а також фактичною втратою відповідальності цих суб'єктів щодо збереження, відтворення та зміцнення потенціалу сільських територій

Пріоритети розвитку сільських територій в процесі децентралізації влади необхідно імплементувати у конкретні функції, управлінські процедури, показники ефективності та результативності, критерії відповідальності щодо їх реалізації при розмежуванні повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Дотепер не сформовано цілісного масиву правових норм, які б виокремлювали сільські території та їх розвиток, як унікальний об'єкт владного впливу на державному, регіональному та місцевому рівнях; визначали конкретність, послідовність, передбачуваність і дієвість державної політики у цій сфері.

Альтернативою дотеперішнім негативним тенденціям ресурсного збідніння сільського розвитку має стати позитивна динаміка відтворення та нарощування його економічного підґрунтя - багатокomпонентного виробничого потенціалу сільських територій на засадах доцільного та ефективного його використання, що визначатиме результативність співпраці, партнерства та консолідації можливостей усіх суб'єктів розвитку сільських територій.

З багатьох причин якісне інформаційно-аналітичне висвітлення соціально-економічного стану сільських територій на рівні локальних адміністративно-територіальних утворень досі є однією з найскладніших проблем сучасної регіональної статистики включно щодо змісту, структури та умов представлення оцінки виробничого потенціалу сільської території.

У цьому зв'язку постає необхідність аналізу, вивчення, диференційованого оцінювання, обліку виробничого потенціалу відповідної сільської території та моніторингу результативності його використання на основі реальних показників, які практично можливо оцінити відповідно до наявних інформаційних ресурсів, що вимагає особливої уваги з боку науковців.

У сучасних дослідженнях розглядаються різноманітні аспекти формування механізмів та підвищення ефективності реалізації потенціалу збалансованого розвитку територій, соціально-економічної значущості його відтворення. Найбільший розвиток одержали підходи щодо визначення природно-ресурсного

потенціалу агропромислового виробництва, виходячи із загальної економічної вартості (цінності) ресурсу; витратний підхід і його модифікації; відтворювальний підхід; оцінки ресурсів, засновані на диференціальній ренті.

Зазвичай розуміння потенціалу розвитку території зводиться до сукупності усіх наявних у її межах ресурсів (запасів, джерел) – матеріальних і духовних, природних і людських, як уже залучених у процеси суспільного виробництва і соціального розвитку, так і тих, які можуть бути використані для економічного зростання, підвищення рівня і якості життя населення певної території.

На сьогодні можна виділити такі методики оцінки потенціалу території:

1. Бально-індексна (відносна) покомпонентна.
2. Бально-індексна (відносна) інтегральна.
3. Оціночне картографування природних умов і ресурсів.
4. Енергетична.
5. Вартісна (абсолютна) оцінка окремих видів природних ресурсів.
6. Вартісна комплексна оцінка потенціалу території.

Одними з найбільш широко досліджених сьогодні є методи поелементної оцінки потенціалу території. Для цієї мети використовуються методи бальної оцінки. Однак обґрунтування побудови бальних шкал розроблені недостатньою мірою.

У процесі оцінки потенціалу сільських територій виникає низка завдань, що визначають структуру методики:

- виявлення територій, що вимагають пріоритетної державної підтримки, на основі визначення порівняльного потенціалу розвитку різних територій;
- виявлення проблем соціально-економічного та екологічного розвитку територій;
- розробка пріоритетних напрямів розвитку територій на основі визначення потенціалу їх розвитку.

На противагу ресурсному підходу до оцінки потенціалу сільських територій ефективним є використання цільового підходу. Досліджувати потенціал розвитку території необхідно не лише з його розуміння як сукупності наявних ресурсів, а з обліку можливих напрямів розвитку, які визначаються цими ресурсами, а також потребами людей. Вивчення потенціалу території передбачає господарську оцінку його окремих компонентів та її синтез.

Сільське господарство з огляду на об'єктивні історичні причини є основним і часто безальтернативним видом економічної діяльності і зайнятості сільського населення, яке формує економічну базу сільських муніципальних утворень. Відповідно, вивчення та оцінювання саме виробничого потенціалу сільських територій є вкрай важливим.

Відтак, на сьогодні надзвичайно важливим є обґрунтування перспективних підходів щодо застосування відомостей Державного земельного кадастру для оцінки виробничого потенціалу сільських територій та ефективності його використання на рівні адміністративно-територіальних одиниць.

ОЦІНКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Сукупний річний економічний ефект від повноцінного використання наявних та доступних ресурсів сільських територій для комплексного здійснення економічної діяльності визначено в якості узагальнюючого критерію оцінки виробничого потенціалу сільських територій (далі ВПСТ).

Науковим підґрунтям виокремлення, ідентифікації структурних елементів ВПСТ та їх вартісної оцінки в межах адміністративно-територіальних утворень на основі офіційно документованої інформації, є консенсусне сприйняття сільської території як багатофункціональної системи (природної, соціально-економічної, виробничо-господарської), незмінним та незамінним елементом якої, що забезпечує її багатофункціональність, є земельні ресурси. На відміну від інших засобів виробництва земельні ресурси вирізняються тим, що вони є: продуктом самої природи, який виник задовго до появи людини та існував без її впливу; універсальним незамінним засобом виробництва, передусім в сільському господарстві, вартість якого в процесі раціонального використання не зменшується, а зростає; незмінним просторовим базисом розселення та здійснення різних видів економічної діяльності, визначених Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД), на землях відповідного цільового призначення.

Очевидно, що багатофункціональність конкретної сільської території проявляється у локальній зосередженості в її межах множинності видів економічної діяльності та відображається в сучасній системі Державного земельного кадастру (далі - ДЗК) структурою категорій земель та угідь за їх цільовим призначенням на відповідному адміністративно-територіальному рівні.

З прийняттям Закону України «Про Державний земельний кадастр», чому передували безпідставні довгорічні зволікання, наявна правова та нормативно-методична база Державного земельного кадастру (ДЗК):

- увібрала в себе основні принципи та положення у сфері кадастру, сформульовані сьомою комісією Міжнародної асоціації геодезистів (FIG) у Рекомендаціях «Кадастр 2014. Бачення майбутніх кадастрових систем»;
- є підґрунтям створення в Україні інфраструктури геопросторових даних за єдиними для країн-членів Європейського Союзу стандартами, що передбачено директивою INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in the European Community) та в майбутньому дозволить безперешкодно інтегруватися Україні в єдину європейську та світову інфраструктуру просторових даних;
- узгоджується з основними вимогами стосовно інформаційного наповнення єдиного порталу ЄС, серед яких виділяють достовірність; повноту; легкодоступність; високу якість - в контексті зрозумілості для користувачів та відповідності їх реальним потребам.

Оновлений механізм ведення та адміністрування ДЗК передбачає обов'язковість внесення відомостей про: землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць; обмеження у використанні земель; окрему земельну

ділянку, визначає структуру цих відомостей та можливість їх отримання органами державної влади та місцевого самоврядування.

Відомостями щодо земель в межах території конкретної адміністративно-територіальних одиниці визначається: опис меж; площа земель в межах території адміністративно-територіальної одиниці; повне найменування суміжних адміністративно-територіальних одиниць; інформація про акти, на підставі яких встановлені та змінені межі адміністративно-територіальних одиниць; відомості про категорії земель у межах адміністративно-територіальної одиниці (назва, код (номер), межі категорії земель; опис меж; площа; інформація про документи, на підставі яких встановлено категорію земель); відомості про угіддя адміністративно-територіальної одиниці: (назва, код (номер)); контури угідь; площа; інформація про документи, на підставі яких визначено угіддя; інформація про якісні характеристики угідь); відомості про економічну та нормативну грошову оцінку земель, про бонітування ґрунтів в межах території адміністративно-територіальної одиниці тощо.

Таким чином, сучасна система ДЗК, яка вибудовується з використанням модерних інформаційних технологій, в перспективі створює можливість оперативно отримувати необхідну інформацію про землі та земельні ділянки на всій території України за рахунок користування відомостями про об'єкти кадастру, що відображені на цифровій картографічній основі.

У нинішніх умовах доводиться констатувати, що детермінуючим фактором фактичної доступності відомостей ДЗК для юридичних та фізичних осіб досі залишається мізерність оприлюднення цих відомостей на офіційному веб-сайті Держземагентства України, чим неправомірно нівелюється гарантована Законом можливість їх цілодобового перегляду, копіювання та роздрукування.

Незважаючи на конституційні зміни 1996 року, що унеможливили сільським, селищним, міським радам збереження статусу адміністративно-територіальних одиниць та обмежили юрисдикцію їх повноважень територією населених пунктів, облік земельних ресурсів здійснюється, як і раніше, починаючи з рівня сільської, селищної, міської ради згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України ДК 014-97 на підставі зареєстрованого в Міністерстві юстиції наказу Держкомстату України від 05.11.98р. та включає території, які входять до адміністративно-територіальних одиниць (розділ перший), у тому числі в межах населених пунктів (розділ другий), визначаючи, зокрема, структуру інформації за станом на 1 січня кожного року про площі земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності.

Зазначена система державної статистичної звітності потребує приведення її у відповідність до сучасної класифікації земель за цільовим призначенням, однак дотепер вона залишається необхідною інформаційною основою на рівні місцевих рад для визначення плати за землю, яка зараховується до їх бюджетів. Надання довідки з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем), видача витягу з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки понині входять до переліку адміністративних послуг, що надаються Держгеокадастром та його територіальними органами на безоплатній основі.

Отже, зважаючи на безперервність, документованість та обов'язковість внесення до ДЗК відомостей за єдиною в Україні методологією; відкритість, доступність та достовірність цих відомостей, ДЗК є офіційною інформаційною базою, що реально забезпечує можливість адекватного виокремлення структурних елементів ВПСТ за функціональним використанням земель для здійсненні економічної діяльності. Завдяки диференційованому використанню унікальних властивостей земельних ресурсів в інтегрованому поєднанні з іншими необхідними чинниками (демографічний, матеріально-фінансовий, інноваційно-технологічний, інвестиційний тощо) забезпечується можливість здійснення конкретних видів економічної діяльності та отримання річного економічного ефекту, який розглядається в якості складових ВПСТ.

Економічний ефект від землі як фактора виробництва залежно від якості та місця розташування земельної ділянки традиційно характеризується в Україні розміром земельної ренти – рентним доходом, що диференціюється за цільовим призначенням земель відповідної категорії та є належною релевантною основою структуризації ВПСТ і визначення його параметрів за категоріями земель. Згідно із Законом України №1378-IV від 11.12.2003 «Про оцінку земель», «рентний дохід (земельна рента) – дохід, який можна отримати із землі як фактора виробництва залежно від якості та місця розташування земельної ділянки».

Тому, інтегральним показником оцінки ВПСТ, що враховує особливості територіальної структури, еколого-ресурсну унікальність та економічну багатofункціональність сільських територій, нами визначено сумарний рентний дохід від використання земель відповідного цільового призначення для здійснення видів економічної діяльності, зосереджених в межах даної території.

В Україні чинними нормативами, наведеними в табл.1, встановлено параметри рентного доходу, який може приносити один гектар земель несільськогосподарського призначення.

Таблиця 1

Нормативи рентного доходу для відповідної категорії земель
несільськогосподарського призначення

Категорія земель	Рентний дохід, грн/га на рік
Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	1179
Землі оздоровчого призначення	752
Землі рекреаційного призначення	627
Землі історико-культурного призначення	1191
Землі лісгосподарського призначення	63
Землі водного фонду	211
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	6637

У сфері сільськогосподарської діяльності, де основним фактором виробництва є сільськогосподарські угіддя, величину рентного доходу з одного

гектара розраховуємо як відношення чинної нормативної грошової оцінки цих угідь, проіндексованої станом на початок поточного року, до терміну капіталізації рентного доходу для земель сільськогосподарського призначення за формулою:

$$Рду_i = Гозу_i : Ткз_{cr},$$

де: $Рду_i$ - рентний дохід одного гектара відповідних сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, сінокосів, пасовищ) (у гривнях на рік); $Гозу_i$ – параметри нормативної грошової оцінки за окремими видами сільськогосподарських угідь відповідних адміністративно-територіальних утворень станом на початок поточного року згідно даних Держземагенства України, $Ткз_{cr}$ - термін капіталізації рентного доходу для земель сільськогосподарського призначення.

Зауважимо, що чинна Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, результати якої з 1995 року не оновлено, а також періодична індексація результатів цієї оцінки, зумовлена інфляційними втратами, не враховує специфіку розвиненості інфраструктури сільського господарства на рівні конкретного адміністративно-територіально утворення. Параметри базових показників для розрахунку виробничого потенціалу за видами сільськогосподарських угідь в розрізі областей України наводимо в табл.2.

Таблиця 2

Базові показники для визначення виробничого потенціалу сільськогосподарських угідь в розрізі областей України у 2014 році

№ п/п	Назва території	Коефіцієнт, що враховує відмінності у розвиненості інфраструктури сільського господарства області, K_{inf} .	Річний рентний дохід за окремими сільськогосподарськими угіддями ($Рду_i$), гривень з 1 га			
			рілля	багатор. Насадж.	Сінокоси	пасовища
1	2	3	4	5	6	7
1	Вінницька	0,98	668,69	2040,06	100,33	89,60
2	Волинська	1,08	605,33	561,91	287,49	230,76
3	Дніпропетровська	0,99	657,62	657,45	91,82	93,27
4	Донецька	0,97	704,70	1412,27	116,48	115,21
5	Житомирська	0,99	416,09	1914,85	218,00	168,24
6	Закарпатська	1,13	533,30	720,15	175,97	128,58
7	Запорізька	0,99	684,15	833,39	97,82	89,01
8	Івано-Франківська	0,96	577,58	400,18	101,70	101,52
9	Київська	1,03	646,38	1940,18	218,45	136,61
10	Кіровоградська	0,95	648,91	429,94	108,99	93,27
11	Луганська	0,96	536,18	1740,03	175,03	87,36
12	Львівська	0,96	538,25	398,93	128,29	118,69

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7
13	Миколаївська	0,97	532,97	1070,15	78,64	78,64
14	Одеська	1,01	568,36	1244,64	119,15	82,41
15	Полтавська	1,02	692,52	1029,09	144,48	109,94
16	Рівненська	0,99	634,95	590,36	267,15	176,67
17	Сумська	0,98	594,94	679,06	175,89	114,80
18	Тернопільська	0,98	607,35	394,94	125,58	162,27
19	Харківська	0,99	657,21	1400,80	107,69	87,55
20	Херсонська	1,04	701,55	1229,52	64,00	64,00
21	Хмельницька	0,97	697,45	1393,00	126,64	110,55
22	Черкаська	1,00	804,91	1237,57	212,94	88,73
23	Чернівецька	0,97	687,42	1606,72	121,79	90,36
24	Чернігівська	1,02	493,79	472,21	203,24	157,94

Відповідно, ВПСТ у сфері сільського господарства розраховано у розрізі областей України та відображено в табл. 3 обсягами виробничого потенціалу наявних сільськогосподарських угідь, що визначаються величиною загального рентного доходу цих угідь з врахуванням специфіки розвиненості інфраструктури сільського господарства за формулою:

$$ВПСу = \sum Пу_i \times Рду_i \times K_{инф},$$

де: - ВПСу - це річний ВПСТ у сфері здійснення сільськогосподарської діяльності; $Пу_i$ - площа відповідного сільськогосподарського угіддя ($у_i$ - ріллі, багаторічних насаджень, сінокосів, пасовищ) конкретної сільської території за даними ДЗК.

Наведена в табл. 3 величина виробничого потенціалу сільськогосподарських угідь враховує відмінності областей у розвиненості інфраструктури сільського господарства за величиною відповідного коефіцієнта (табл. 2, гр. 3), запропонованого Держземагенством України та є інформаційним підґрунтям для порівняльної оцінки наявної територіальної структури виробничого потенціалу держави у сфері здійснення сільськогосподарської діяльності.

Так, за величиною ВПСТ у сфері сільськогосподарської діяльності домінують Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Одеська, Херсонська, Полтавська, Вінницька, Донецька, Кіровоградська, Черкаська та Київська області, які в декілька разів перевершують його обсяги в західних областях України. Територіальна диференціація за цим показником між найбільшим (Дніпропетровська обл.) та найменшим (Закарпатській обл.) його значеннями перевищує 8,3 рази, при міжрегіональному диспаратеті цих територій за обсягами валової продукції сільського господарства в 3,2 рази.

Таблиця 3

Порівняльна оцінка обсягів виробничого потенціалу сільськогосподарських угідь
в межах сільських територій України та його продуктивності у 2014 році

№ п/п	Назва області	Виробничий потенціал (ВПсу), млн. грн	в тому числі за видами с/г угідь				Валова продукція с/г (Псг), млн. грн	Коеф. прод. вир. пот- лу (Кпр), гр.8/гр.3	Рейтинг області (бал)		
			рілля та перелоги	багат. насадж	сінокоси	пасовища			по ВПсу	по Псг	по Кпр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Вінницька	1 246,0	1 131,5	93,6	4,8	16,1	20 053,7	16,1	7	1	6
2	Волинська	539,4	434,2	5,7	49,8	49,7	6 733,7	12,5	18	20	13
3	Дніпропетровська	1 432,7	1 370,4	32,2	1,5	28,6	14 217,9	9,9	1	6	18
4	Донецька	1 218,0	1 107,8	74,0	4,6	31,6	11 049,1	9,1	8	10	20
5	Житомирська	579,1	481,3	39,8	27,2	30,8	8 850,4	15,3	17	17	8
6	Закарпатська	172,2	115,0	20,3	18,3	18,6	4 380,6	28,1	24	24	1
7	Запорізька	1 340,5	1 284,2	29,7	7,8	18,8	9 166,9	6,8	3	15	24
8	Івано-Франківська	243,3	217,9	5,4	7,8	12,2	5 964,1	24,5	23	21	2
9	Київська	1 023,1	903,2	75,9	25,4	18,6	15 974,7	15,6	11	2	7
10	Кіровоградська	1 111,7	1 080,0	9,4	2,4	19,9	11 263,0	10,3	9	9	17
11	Луганська	771,1	673,1	45,1	14,3	38,6	5 349,3	6,9	16	22	23
12	Львівська	448,9	390,7	7,7	22,5	28,0	9 314,0	20,7	21	14	3
13	Миколаївська	927,5	872,8	34,2	0,3	20,2	8 789,6	9,5	12	18	19

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14	Одеська	1334,9	1 199,0	100,6	6,0	29,3	11 328,6	8,5	4	8	21
15	Полтавська	1 328,0	1 254,4	28,3	23,1	22,2	15 524,8	11,7	6	3	15
16	Рівненська	471,8	410,1	6,1	33,4	22,2	6 928,4	14,7	20	19	9
17	Сумська	791,9	711,4	14,6	47,2	18,7	10 370,1	13,1	15	11	12
18	Тернопільська	537,7	506,3	5,3	3,4	22,7	9 094,5	16,9	19	16	5
19	Харківська	1 356,1	1 255,1	62,4	12,3	26,3	15 288,0	11,3	2	4	16
20	Херсонська	1 334,3	1 291,4	32,0	0,7	10,2	10 338,0	7,7	5	12	22
21	Хмельницька	925,7	843,8	51,3	16,2	14,4	13 369,6	14,4	13	7	10
22	Черкаська	1 076,6	1 025,3	30,9	13,6	6,8	14 697,8	13,7	10	5	11
23	Чернівецька	263,6	214,0	39,0	4,7	5,9	4 744,2	18,0	22	23	4
24	Чернігівська	848,1	729,2	10,6	63,2	45,1	10 133,4	11,9	14	13	14
	По Україні	21 322,2	19 502,1	854,1	410,5	555,5	252 924,4	11,9	×	×	×

В якості окремого показника, що відображає ефективність використання виробничого потенціалу (табл. 3, гр. 9), розраховано коефіцієнт його продуктивності (Кпр) за формулою:

$$\text{Кпр} = \text{Псг} : \text{ВПсу},$$

де Псг – річна валова продукція сільського господарства; ВПсу - річний ВПСТ у сфері здійснення сільськогосподарської діяльності.

Отримані результати оцінки ВПСТ у регіональному розрізі засвідчують, що маючи найнижчі величини ВПСТ у сфері сільськогосподарської діяльності Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька, Тернопільська області є явними лідерами за рівнем його використання. Аутсайдерами використання ВПСТ виявились східні та південні регіони (Запорізька, Херсонська, Одеська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Миколаївська, Харківська, Кіровоградська області), які в перспективі мали б домінувати порівняно із західними регіонами за темпами нарощування обсягів виробництва валової продукції сільського господарства.

ВИСНОВКИ

1. Система ДЗК почала створюватись ще у радянські часи на паперових носіях, забезпечуючи чіткий і досконалий облік усіх земельних ділянок та їх якісного стану. На сучасному етапі система ДЗК є офіційною інформаційною базою, що формується на європейських засадах, в якій багатофункціональність конкретної сільської території відображається структурою категорій земель та угідь за їх цільовим призначенням відповідно до локалізованої в межах адміністративно-територіального утворення економічної діяльності.

Безперервність і обов'язковість внесення до ДЗК наявних документальних відомостей про об'єкти ДЗК за єдиною в Україні адаптованою до стандартів країн-членів ЄС методологією; відкритість, доступність, достовірність цих відомостей забезпечують можливість адекватного виокремлення структурних елементів ВПСТ.

2. Визначене Законом України «Про оцінку земель» періодичне оновлення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення не рідше як один раз у 5-7 років не здійснюється з 1995 року, позаяк досі відсутні національні державні стандарти, норми і правила щодо проведення бонітування ґрунтів та економічної оцінки земель, складання відповідної технічної документації, які є основою для оновлення розрахунків нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення в областях та їх кадастрових і адміністративних районах. При цьому потребують нагального оновлення Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та Порядок її проведення.

3. Запропонований алгоритм комплексного застосування відомостей ДЗК та статистичних даних забезпечує об'єктивність вартісної оцінки ВПСТ у сфері сільськогосподарської діяльності, можливість відстеження динаміки та адекватність висвітлення його територіальної структури; неупередженість визначення рейтингу адміністративно-територіальних утворень держави за ефективністю використання ВПСТ.

4. Реалізація цих підходів дозволить забезпечити:

- моніторинг та оцінку результативності реалізації регіональних і місцевих стратегій розвитку, прогнозування змін під впливом господарської діяльності;
- розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо здійснення більш раціонального поточного і перспективного використання ВПСТ;
- створення умов для повноцінної життєдіяльності сільського населення у екологічно збалансованому природному середовищі;
- оперативне задоволення інформаційних потреб центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування; установ, підприємств, організацій та громадян у наданні необхідних відомостей.

Таким чином, створюються умови для суттєвого підвищення адміністративної спроможності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій відповідно до положень Угоди про асоціацію з ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про державний земельний кадастр». - №3613–VI від 7.07 2011 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.
2. Земельний кодекс України. - № 2768 – III від 25.10.2001 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Порядок ведення Державного земельного кадастру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 року № 483 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF>.
4. Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затверджений постановою КМУ від 3.06.2013 року № 1051 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-%D0%BF>.
5. Наказ Держкомстату України від 05.11.98 р. № 377 «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0788-98>.
6. Постанова КМУ «Деякі питання надання Державним агентством земельних ресурсів та його територіальними органами адміністративних послуг» від 1 серпня 2011 року № 835 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2011-%D0%BF#n43>.
7. Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів), затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22.08.2013 року № 508 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1573-13#n13>.
8. Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів, затверджена постановою КМУ України від 23.03.95 р. № 213 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF>.
9. Оцінка земель сільськогосподарського призначення / Грошова оцінка земель. – Державне агентство земельних ресурсів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dazru.gov.ua/hroshova-otsinka-zemel/otsinka-zemel-s-h-pryznachennia.html>.
10. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення. – Державне агентство земельних ресурсів України // Проект постанови КМУ – 2014 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dazru.gov.ua/zakonotvorcha-diialnist/621.html?view=normativeact>.
11. Валова продукція сільського господарства України (у постійних цінах 2010 р.) за 2014 рік. Попередні дані : [Статистичний бюлетень] / Відповіданий за випуск О. М. Прокопенко. - Державна служба статистики України.